

rajta egy gázvezeték is. Kiterjedése kb. 410×220 m, iránya ÉNy-DK. Széles, ovális területen szóródott a leletanyag. A lelőhely centruma egy jól kivehető, kis átmérőjű magaslat. Ettől a ponttól a vízfolyás felé a leletek száma csökkent, ellenben épebbek, méretük nagyobb, kevésbé kopottak. Több helyen a leletanyag a mélyebb szántással újonnan érintett szürkésfekete rétegből való, amit frissen bolygattak meg. A területen sok, többségében nem jól határozható, jellegtelen őskori kerámiatöredéket gyűjtöttem.

Külső Rétszer (KÖH 73299): A község É-i határában, a Szombathely-Sopron vasútvonal, a Hosszú-víz-patak, az ÉNy-DK irányú gázvezeték nyomvonala és a belterület É-i határa által közrezárt, többhektárnyi területen helyezkedik el, a patakra lejtő, lankás dombvonulat Ny-i oldalán. Kiterjedése igen nagy, kb. 710×310 m, iránya ÉNy-DK. Széles, ovális területen szóródott az anyag, ami nagyon intenzíven jelentkezett a szántásban. A területen sok, többségében nem jól határozható, jellegtelen őskori kerámiatöredéket, valamint jelentős számú késő bronzkori és kelta kerámiaanyagot gyűjtöttem. Ezenkívül több nagyobb őrlőkötőredéket és kevés kovaszilánkot is leltem. A leletanyag ugyanolyan egyenletesen intenzív volt a patak mentén, mint a dombtetőn, a földút közelében. A lelőhely DK-i vége nehezen volt meghatározható a növényzet miatt, de nem éri el a belterület határát.

Rózsás-dűlő (KÖH 73307): A község Ny-i határában, a Rátka-patak K-i oldalán helyezkedik el egy megközelítőleg sík területen. Kiterjedése kb. 320×160 m, iránya ÉNy-DK. Hosszú, ovális területen szóródott a leletanyag, ami nagyon gyéren jelentkezett. Kevés jellegtelen őskori és némi római kori kerámiatöredéket gyűjtöttem.

Temető mellett (KÖH 73311): A község D-i határához közel, a műút K-i oldalán, a Hosszú-víz-pataktól Ny-ra, annak meredeken a patakra lejtő lankáján, a jelenleg használt új temetőtől D-re helyezkedik el. Kiterjedése kb. 160×60 m, iránya É-D. Hosszú, ovális területen szóródott a leletanyag, nagyon gyéren. Kevés jellegtelen őskori és némi római kori kerámiatöredéket leltem.

Váti útra-dűlő (KÖH 73303): A község D-i határában, a 8637. jelű úttól Ny-ra, az új tsz-telephelytől D-re, a település D-i határárka mentén, az útról is jól érzékelhető magaslaton fekszik. Kiterjedése kb. 300×90 m, iránya ÉNy-DK. Hosszú, ovális területen nagyon gyéren szóródott a leletanyag. Kevés jellegtelen őskori és némi római kori kerámiatöredéket gyűjtöttem.

ILON GÁBOR

550. Vasvár, domonkos kolostor (KÖH 42805)

(Vas megye) Kö

2010. júniusban és szeptemberben régészeti megfigyelést és hozzá kapcsolódó feltárást végeztünk a kolostor belső udvarában. A tervezett szikkasztók, valamint a víz- és csapadécsatornák nyomvonalán ásott árkokban számos szórványlelet, kerámia, csat, bronztű, kisebb

ágyúgolyó és középkori ezüstérme került elő. Az udvar nagy részén az árkok a temetkezési szintet nem érték el, sírokat csak a középkori K-i kerengő belterületén tártunk fel. A temetkezések száma öttel emelkedett, így 2009–2010-ből összesen 94 sírt ismerünk a kolostorkertből.

A K-i szárnyba tervezett vizesblokk helyén, az A-051-es helyiségben egy É-D irányú, kőből és téglából felhúzott falat találtunk. Alapjai kibontásával az is valószínűvé vált, hogy a K-i szárny mai falai részben korábbi alapokra épültek. A fal melletti visszatöltött földből faragott kötőredéket emeltünk ki. A K-i szárny mai kerengőjében egy 19. századi betöltési rétegekkel fedett jól megácsolt falépcső nyomait bontottuk ki, ami arra utal, hogy a kora újkorban a helyiséget pinceként hasznosították.

Az udvarban a K-i szárny előtt, azzal párhuzamosan, és a középkori kerengő sarkával egy vonalban vegyes, kő-tégla falazatot találunk. Ezt követve kiderült, hogy a pár sor mélységben megmaradt, laza szerkezetű fal a kerengő K-i szárnyának külső fala. A ma álló kolostorszárny előtt a középkori kerengőfal párját is megtaláltuk, így egyértelműen kiderült, hogy a kerengő K-i szárnya a középkor folyamán létezett és a mai udvarban található. Rábontottunk az udvar ÉK-i sarkában a 2009-ben már megtalált kerengősarokra és falát D-i irányban követve azt tapasztaltuk, hogy a masszív, vastag habarcsba épített falat pár méter után lépcsőzetesen elbontották és némi hiátus után a már említett gyengébb szerkezetű falalap jelzi a kerengő belső oldalának nyomvonalát.

A D-i szárny előtt nem találtunk kerengőre utaló nyomokat, így feltételezhető, hogy a középkori falak a ma álló D-i szárnyon belül találhatóak. Erre utal az is, hogy 1985-ben Hajmási Erika temetkezésre vagy temetkezésekre bukkant a D-i szárnyban.

A Ny-i szárny esetében bizonyítani tudjuk, hogy a középkori kerengő a mai falakon belül van, mert lekövetve a templom előtt futó középkori falakat egyértelműen látszik, hogy azok befutnak a téglából épített barokk falak alá. Így a késő középkori kerengőről megtudtuk, hogy É-i és K-i szárnya az udvarban, a D-i feltehetően, a Ny-i biztosan a mai épületen belül van.

A kolostoron belül, a barokk refektóriumban (A-035-ös helyiség) egy később elbontott, É-D irányú, 222 cm hosszú barokk falat dokumentáltunk a kolostor D-i homlokzatán nyitott bejárat közelében.

A kolostor hajdani udvarában, a belváros rehabilitációja keretében rendezvényter kialakítására került sor, melynek munkálatait szeptemberben kísértük figyelemmel. A telek K-i részén két, nagyjából É-D irányú, kőből és téglából épített falszakasz került elő. A falak mellett és részben az egyik fal alatt lévő gödörből 13–14. századi, impozáns kerámiát bontottunk ki. Ez alapján valószínűsíthető, hogy a két, feltehetően összefüggő falszakasz legkorábban a késő középkor folyamán épült. A K-ról szomszédos Béri Balogh Ádám u. 2. sz. telken feltételezhető a középkori Szent Erzsébet

rotunda. A falakat egyelőre a körtemplomot körülfogó kerítésnek feltételezem. Ennek bizonyításához további kutatás szükséges.

A terület DNy-i sarkában kialakított színpad helyének markolásakor kerültek elő a 2–7. sz. objektumok. Ezek feltárása során kivételesen impozáns, 13–15. századi kerámiatöredékek mellett előkerült nagy mennyiségű, részben megmunkált állatcsont és a szerzetesek böjti táplálkozására utaló számos halpikkely és halcsont. Mindezek mellett napvilágra kerültek üvegedényekhez tartozó töredékek, kisebb vastárgyak, ipari tevékenységre utaló salak és egy középkori ezüstérme is.

A feltárással egy időben a terület egy részén díszkivilágításhoz fektettek villanykábeleket. Az ekkor megbolygatott három objektum – köztük egy kemence – melletti hányóból előkerült nagy mennyiségű, szintén 13–14. századi leletanyagot összegyűjtöttük, a régészeti jelenségek helyét rögzítettük.

Munkatársak: Simmer Livia régész, Derdák Ferenc geodéta, Horváth András, Kolonits László, Kőszegi Ádám régésztechnikusok és Isztin Gyula régésztechnikus-geodéta.

PAP ILDIKÓ KATALIN

551. Vatta, Telek-oldal-dűlő (KÖH 74615)

(Borsod-Abaúj Zemplén megye) U, R, B, Sza

A község D-i szélétől 1 km-re D-re, Csincse községtől 2 km-re ÉNy-ra található a lelőhely. A Telek-oldal a Vatta és a Csincse közötti 3306. sz. összekötőút Ny-i oldalán a Csincse-patakig húzódó határrész, ahol egy ÉÉNy-DDK-i irányú hosszan elnyúló, magas dombvonulat húzódik a Csincse-patak széles, lapos völgye mentén. A lelőhely kissé még a patak völgybe nyúlva, mintegy 460 m hosszan húzódik Ny-K-i irányban a domb lejtőjén és platóján.

A területen a Gelej- és a Csincse-patak medrének áthelyezését, vagyis új patakmeder kialakítását kívánták megvalósítani a meglévő bányaterület kiterjesztése érdekében. A lelőhely kutatását a BMMI megbízásából az Ásatárs Kft. végezte 2010. június 12. és szeptember 25. között. Mintegy 460–470 m hosszan 10–30 m széles nyomvonalat kutattunk.

Az előzetes terepbejárás a lelőhely Ny-i végét nem tudta egyértelműen lehatárolni a patak völgy felől. A szondázás nyomán – a feltételezett határhoz képest – a lelőhely itteni végét Ny felé 40 m-rel távolabb határoztuk meg, ahol a Csincse-patak öntésiszapos talajú völgye kezdődött. Ebbe az áradmányos területbe – szintén a feltételezett lelőhelyhatárhoz képest – mintegy 110 m hosszan nyúlt be a kutatószonda.

Összesen 282 objektumot dokumentáltunk, amelyek között neolitik és rézkori gödörmaradványok, a kora rézkori tiszapolgári kultúra egy csontvázas temetkezése, a középső bronzkori füzesabonyi kultúra birituális temetője, a késő bronzkori pilinyi kultúra településrészlete

és egy szarmata kori épület szerepelnek. A terepbejárás során gyűjtött népvándorlás kori, Árpád-kori és késő középkori leletanyaghoz nem sikerült régészeti objektumot kapcsolni.

Az objektumok kb. 2/3-a a domb lejtőjén és platóján szórtan helyezkedett el, néhány kivételtől eltekintve a *késő bronzkori pilinyi kultúra* településmaradványához tartoztak. E teleprészlet kisebb-nagyobb gödrökből, vermekből, kevés árokból, rendszertelenül elhelyezkedő cölöphelyekből tevődött össze. Az élelem-, majd hulladéktároló gödrök kerek vagy ovális alakúak, egyenesen szűkülő vagy egyenesen bővülő falúak voltak, mélységük 10 és 100 cm között változott. A telepobjektumok nagy területen, kisebb-nagyobb csoportokban helyezkedtek el. A lelőhely DK-i részén több, keskenyebb csatornát, ill. egy szögletes alaprajzú, K-i oldalán nyitott kerítő árkot is kibontottunk.

Több gödörből került elő nagyobb mennyiségű leletanyag, elsősorban kerámia. Ebből pl. a behúzott vagy szögletesen levágott peremű tálak, bögrék, kanelúrás díszű, nagyméretű tárolóedények töredékeit emelhetjük ki. Állatcsont viszonylag alacsony számban volt jelen a leletanyagban. A 62. gödörből, amely a legnagyobb mennyiségű és legváltozatosabb összetételű kerámiaanyagot tartalmazta, egy ép agancs is felszínre került. A megmunkált kőeszközök között őrlő- és dörzskövek, kovapattintékok, kovapengék említhetők meg. Több gödörben találtunk kúpos alakú, 8–25 cm magas hálonehezéket. Általános leletként említhetjük meg az edények oldal- vagy aljtöredékéből kialakított, kerek alakúra körbecsiszolt korongokat. A 141. gödör felső rétegéből emberi combcsont töredéke került elő, azonban a gödörben további emberi maradványokat nem találtunk.

A domb lábánál egykori vízfolyás medre húzódott. Ettől K-re, még a lejtő alján két nagyobb, szabálytalan alakú agyaggyerőgödört találtunk. Az egyik bronzkori, a másik ennél korábbi (neolitik/rézkor) lehet. Ez utóbbi K-i és Ny-i széléhez egy-egy kemencét építettek, amelyek felmenő fala és sütőfelülete rossz megtartású volt.

A domboldal felső részén egy szarmata kori földbe mélyített épület maradványát is feltártuk, amelyben a szimmetrikus elrendezésű, a tetőszerkezet alátámasztására szolgáló cölöphelyek mellett keskeny, 10–12 cm széles alapárkot bontottunk ki. Ez a ház oldalfala és az alja közötti részen, mintegy 4–5 cm mélyen mélyedt az altalajba. A ház betöltéséből a késő szarmata korra jellemző, szemcsés soványítású, vállán bekarcolt hullámvonallal díszített bogrács-töredékek és egyéb, korongolt szürke edénytöredékek kerültek elő.

A lelőhely kétségkívül legizgalmasabb eleme a *középső bronzkori füzesabonyi kultúra* birituális temetője, amely a szelvény Ny-i végében helyezkedett el, valószínűleg még a Csincse-patak áradmányos területéhez tartozó, de abból kissé kimagasodó, löszösebb kiemelkedésen. Ezt a térszint K felől a fentebb említett egykori vízfolyás (ma száraz ér) medre határolta, ill.